

Lausunto

12.3.2021

VN/5904/2019
VN/5904/2019-OM-84

Lausuntopyyntönnö 8.2.2021 (VN/5904/2019-SAAP-42)

Oikeusministeriön lausunto; Luonnos arktisen politiikan strategiaksi

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta Suomen arktisen politiikan strategiaksi.

Strategiassa on tarkoitus linjata Suomen arktisen politiikan tavoitteita seuraavan kahden vaalikauden aikana eli vuoteen 2030 asti. Painopistealueiksi esitetään seuraavia teemoja:

- 1) Ilmastonmuutos, hillintä ja sopeutuminen;
- 2) Aasukkaat, hyvinvoinnin edistäminen ja alkuperäiskansojen oikeudet;
- 3) Osaaminen, elinkeinot ja huippuluokan tutkimus; sekä
- 4) Infrastrukturi ja logistiikka.

Oikeusministeriö on ollut osaltaan mukana strategialuonnoksen valmistelussa, ja pitää ehdotettua kokonaisuutta perusteltuna ja onnistuneena.

Strategialuonnos ei sisällä suoraan oikeusministeriön toimialaan kuuluvia toimenpide-ehdotuksia. Oikeusministeriöllä on vastuu saamelaisien kulttuuri-itsehallinnosta ja saamelaisasioiden yhteensovittamisesta, ja tästä näkökulmasta oikeusministeriö on ollut mukana valmistelemassa alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaa osuutta strategiassa.

Alkuperäiskansa saamelaisilla on perustuslain mukaisesti oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Alkuperäiskansojen oikeuksilla on myös vahva kansainvälisoikeudellinen perusta. Haasteet alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumisessa eivät koske kuitenkaan yksinomaan muita maita. Useat ihmisoikeussopimusten valvontaelimet ovat kiinnittäneet huomiota saamelaisien oikeuksien toteutumiseen Suomessa, ja nostaneet esiin tarpeen vahvistaa mm. saamelaisien osallisuutta ja saamenkielisiä palveluita. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että alkuperäiskansojen oikeuksien ja erityisesti saamelaisien oikeuksien näkökulma on vahvasti mukana strategialuonnoksessa.

Luonnoksessa korostetaan, että alueella asuvien alkuperäiskansojen tulee voida säilyttää kulttuurinsa, kielensä ja perinteidensä elinvoimaisuus ja hankkia tarvittavat valmiudet sopeutua alueen kohtaamiin muutoshasteisiin. Oikeusministeriö tuo esiin, että alkuperäiskansoilla on myös oikeus omista lähtökohdistaan kehittää kulttuuriaan ja elinolojaan, ja vaikuttaa näitä koskeviin päätöksiin.

Luonnoksessa linjataan hallitusohjelman mukaisesti, että kaikessa taloudellisessa toiminnassa arktisella alueella huomioidaan alkuperäiskansojen oikeudet. On tärkeää tavoitella tilannetta, jossa taloudellinen toiminta ennen muuta tukee alkuperäiskansojen asemaa, ei heikennä sitä. On myös tärkeää, että tämä tavoite otetaan huomioon ja konkretisoidaan strategian eri painopistealueilla.

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän alueille ulottuvalla Saamenmaalla alkuperäiskansaoikeuksien ottaminen huomioon taloudellisessa toiminnassa tarkoittaa, että otetaan huomioon

Postiosoite Postadress Postal Address Oikeusministeriö	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
PL 25 00023 Valtioneuvosto	Eteläesplanadi 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 7730 +358 9 1606 7730	oikeusministerio@om.fi oikeusministerio.fi

saamelaiskulttuurin ylläpitäminen ja kehittäminen. Saamelaisten perinteiset elinkeinot eli poronhoito, kalastus, metsästys ja saamen käsityö eli duodji ovat keskeinen osa saamelaista kulttuuria ja sen elinvoimaisuutta.

On myös tarpeellista yhä paremmin tunnistaa erilaisen toiminnan vaikutuksia saamelaiskulttuuriin ja saamelaisten oikeuksiin, jotta ristiriitojen syntymistä voidaan ennaltaehkäistä ja haitallisia vaikutuksia lieventää. Saamelaisalueella erityistä huomiota tulee kiinnittää maankäyttöön liittyvien mahdollisten intressiristiriitojen tunnistamiseen ja sovitteluun.

Arktisen politiikan strategian valmistelussa on tehty yhteistyötä saamelaiskäräjien kanssa. Oikeusministeriö katsoo, että on arvokasta, että valmistelussa on pyritty varmistamaan saamelaisten oikea-aikainen ja aito mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

osastopäällikkö, ylijohdaja   Johanna Suurpää

neuvotteleva virkamies   Johanna Hautakorpi

Jakelu   VNK Valtioneuvoston kanslia